

v tistem malem oddelku, ki spada v okrožje delavnosti moje — zdraviloznanstva, za katero se je od mnogih strani nabralo lepo število dobrih in pravih besed in se v Ljubljani še nabera... Treba da se od več strani pretrese ta reč — in do korena (99)^a. — Kako naj se pišejo slovenske lastne imena — rešil je, da slovenske po slovensko, nemške po nemško (389). — Ostremu pretresu „Beril Slov. za 3. in 4. gimn. razred“ odgovarja celo skromno (143. 144), češ, izvedeni pisatelji, za ktere je sostavek pisan, bojo že sami vedili, kedaj pravo terdi pretres, kedaj imajo prav Berila.. Človek se naglo zmoti. Saj tudi pretresu našega častitega pisatelja pomot ne manjka na pr. itd. — Gledé odgovornosti vredništva: naj se vsak pisatelj imenuje saj vredništvu, če tudi noče imenovan biti občinstvu. Vredništvo ohranjuje pisateljevo ime za-se in ga, ako želi, nikomur ne pové; vediti ga pa mora, da nikjer po temi ne tapa. Če si pisatelj ne upa razodeti svojega imena skrivej vredništvu, kako more terjati, da bi vredništvo, kteremu okoljšine dostikrat niso celó nič znane, pred vsim svetom odgovornost prevzelo za brezimni spis (100). — Novic vredništvo nima nobene odgovornosti za reči, ktere razglašá Oglasnik. — Boljši kup kakor so Novice s svojimi dokladami ni nobenega časnika v našem casarstvu, pa ne vemo tudi, ali ima kak drug toliko mnogoverstnega in na mnoge strani koristnega blaga kot Novice... Napačna misel je pa ta, v kateri je še mnogo naših rojakov zapopadenih, da slovenski časniki in knjige so namenjene le preprostemu ljudstvu po kmetih. Kdor je take misli navdan, ne želi svojemu maternemu jeziku tiste veljave, ki mu gre pred svetom in Bogom, in če bomo sami svoj jezik tako silili za peč, se ne smemo čuditi, ako se mu ne godí drugač od druge strani.. Kar so po pripomoči svojih častitih pisateljev dosedaj bile Novice — središče slovenskega novinarstva — to biti želijo tudi v prihodnje, pravi dr. Bleiweis v povabilu na naročbo (394). Kakor pridne čbelice bojo tudi v prihodnje urno urno donšale slovenskemu narodu vse, kar mu utegne koristiti na mnogotero stran... Ker pa hodijo Novice po vseh slovenskih okrajnah, si morajo prizadevati, da govoré jezik, ki je večini razumljiv; nikar naj se tedaj ne terja od njih, da bi bile zgolj le samoljubne Krajnice; nasproti pa naj se jim tudi to dovoli, da ostanejo le Slovenke in da ne segajo dalje“. —

Vzpomlad.

(Pogovor z malimi učenci)

Kako se pozná, da je vzpomlad.

Kdo izmed nas je bil včeraj kje zunaj? Kje si bil z očetom ali z materjo? (Otroci imenujejo bližnje, znane kraje). Kaj ste soboj prinesli? (Cvetice). Kje ste dobili cvetice? Kakšne barve so cvetice? Recite: več cvetic je belih, modrih in rumenih. Zvončki in šmarjnice so beli, vijolice so modre, trobentice so rumene. Kakšen je ves travnik? Zakaj je tak? Trava je zelena. Ali ste videli tudi grmovje in drevje? Kakšno je drevje? Kakšno je grmovje? Kaj imajo drevesa? Česa gola drevesa še nimajo? Kakšno je črešnjevo drevo? Zakaj je črešnja bela? Kakšno je črešnjevo cvetje? Kakšna so bila pred nekaterimi meseci drevesa? Takrat je bila zima. Kadar pa drevesa cvetó in so travniki zeleni in kadar po travnikih cvetice rastejo in cvetó, je vzpomlad. Vzpomlad je letni čas. Tudi zima je letni čas. Kateri letni čas je zdaj? Po zimi niste bili veliko zunaj. Cvetic niste videli po zimi (morda kterikrat na oknih ledene). Po zimi niste hodili na vrt in po travnikih; a če ste šli, ste šli na led in ste se drsali, pa ste bili gorško oblečeni. Zakaj? Po zimi je mraz. Kako ste pa zdaj oblečeni? Zakaj pa tako? Čez nekaj časa bode še topleje in celó vroče. Vzpomladi solnce gorkeje sije kakor po zimi. Vzpomladi je solnce višje na nebu, kakor po zimi in budí cvetice, ki so po zimi v

zemlji spale. Katere cvetice vstajajo in se kažejo najpred? Pa tudi živali budí solnce. Kakšne živalice vidite vzpomladi? Kaj delajo buče, čmrlji in metulji po cveticah? Kaj delajo ptiči po drevju. Kdo je že slišal kakega ptiča peti? Včasí vidimo ptiča, ki v kljunu nosi slamco ali kaj drugega takega na drevo? Čemu mu je to? Kaj neki dela?

Sestava: Kadar pridejo metulji, kadar ptiči pojó in gnjezda delajo (kadar kukavica poje), kadar solnce gorkeje sije i. t. d. — takrat je vzpomlad.

Ljudje so veseli, kadar pride vzpomlad; radi delajo na vrtu in na polji ter so največ pod milim nebom. Vzpomladi je lepše in veselše kakor po zimi. Vzpomlad je najlepší letni čas. Zapomnite si te-le vrstice (pesni):

„Vzpomlad mila
Odklenila
Svoj veseli nam je raj;
Cvetje kljuje,
Radost sije,
Zelení že vrt in gaj.

Zdaj le hiti
Vence viti
O mladina! zdaj je čas;
Dan zbeguje,
Cvet vsahuje,
Kmalu mine rožni kras“.

Iz poročila šolskega (naučnega) odseka o peticijah za vpeljavo slovenskega učnega jezika.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visokej zbornici poslancev došle so v tem zasedanji mnogobrojne peticije, katere težé na to, da se vpelje slovenski kot učni jezik, oziroma, da se slovenskemu jeziku na srednjih šolah in učiteljskih razširi pončno okrožje.

Nekoliko teh peticij oddalo se je v predposvetovanje šolskemu odseku, kateri se je o njih korenito posvetoval v dveh sejah, namreč 16. marcija in 29. aprila t. l. — Posledek teh posvetovanj izražen je v resolucijah, ki sta na konci tega poročila.

Šolskemu odseku izročene peticije za vpeljavo slovenskega učnega jezika razvrstó se tako-le:

- Peticije iz Spodnje-Štajerskega za vpeljavo slovenskega učnega jezika za učence slovenske národnosti na srednjih šolah na Spodnjem Štajerskem.
- Peticije za vpeljavo slovenskega učnega jezika na srednjih šolah in učiteljskih v vseh slovenskih pokrajinah.
(Tako peticijo je poslalo med drugimi tudi slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.)
- Peticije od leta 1882., ki prosijo za izvedenje resolucij leta 1880. po zbornici poslancev sklenjenih.

Prašanje o uvedeni slovenskega učnega jezika za slovensko šolsko mladež ne pride prvokrat v parlamentarno obravnavanje, temveč sprožilo se je uže prej večkrat v parlamentarnih krogih, ter bilo predmet posvetovanju in sklepanju.

Slovenski jezik jemal se je dosihmal prav malo v ozir na srednjih šolah in učiteljskih v deželah, kjer bivajo Slovenci.

I. Kar zadeva srednje šole, rabi se slovenščina v jako omejenem obsegu za poučne namene, in to večinój le po ministerskem ukazu dné 20. septembra 1873. l., št. 8172.

Ta ukaz določuje za nadgimnazijo v Ljubljani*) poleg osmih razredov z nemškim učnim jezikom za podgimnazijo paralelko deloma s slovenskim učnim jezikom. In sicer se v I. b. razredu razen geografije in matematike učé vsi predmeti slovenski; v II. b. razredu je še pri nemščini in v drugem polletji za naravoslovje nemščina učni jezik. V razredu III. b. se poučujejo razen krščanskega nauka in slovenščine vsi predmeti v nemškem jeziku, isto tako tudi v paralelkah in pri dijjacih, ki gredo iz paralelk naprej; za učence, ki stopijo v razred I. a., je slovenščina tudi, ako jim je materini jezik, le fakultativna.

Na nadgimnaziji v Rudolfovem**) poučuje se v slovenščini krščanski nauk v prvih štírih razredih, dalje latinščina v I. in II. razredu in slovenski jezik v vseh razredih. Sicer je ves ponk nemški.

*) Koncem šolskega leta 1880/1881. bilo je na tem zavodu 453 dijakov slovenskega, in 132 nemškega materinega jezika.

**) Koncem šolskega leta 1880/1881., 163 Slovencev, 8 Nemcev.